

شماره جدید نشریه مطالعات ایرانی *Iranian Studies*، به سردبیری دکتر محمد علی همایون کاتوزیان، در ماه ژوئن ۲۰۰۹ (شماره ۳ از جلد ۴۲) منتشر شده است. آنچه می‌خوانید چکیده مطالب شش مقاله به چاپ رسیده در این شماره است که به فارسی برگردانده شده، در ادامه اشاره مختصری خواهیم داشت به بخش پایانی مجله که نقد و بررسی کتاب‌های تازه را دربر می‌گیرد.

بازتعریف ایران مدرن: عشایر و دولت در قرن بیستم استفانی کرونین^۱

در اوایل دوران پهلوی، طبقه روشنفکر از غلبه ارتش بر ایلات و عشایر مخالف رژیم استقبال کرد و آن را ستود. صرف نظر از اینکه این موفقیت تا چه حد واقعیت داشت، روشنفکران آن را به منزله اثبات دیدگاهشان تلقی می‌کردند؛ از دید ایشان اقتدار ایلات و عشایر رویه‌ای ابتدایی، از مد افتاده و در تضاد با تجدد به شمار می‌رفت و رضاشاه حامی ملیت ایرانی بود. به این ترتیب با ظهور سلسله پهلوی، در اواخر قرن نوزدهم، مفهوم «مسئله عشایر» همزمان با ایدئولوژی متحددی شکل گرفت که مستلزم حمایت از اقتدار

ملی بود و تا انقلاب ۱۹۷۹ همچنان پابرجا ماند. آنچه در سیاست‌های رضاشاه دربارهٔ عشایر نمود می‌یافت، صورت کم‌رنگی از تفکر غربی آن بود که گرچه به طرز وحشیانه و اسفباری اعمال شد، اما به عنوان مرحله‌ای از پیشرفت و «نوسازی»^۱ در ایران غیر قابل انکار است.

با این همه چنین تضادی بین عشایر و دولت جنبه کاملاً ایدئولوژیک داشته و تجزیه و تحلیل تاریخی خاصی در پس آن موجود نبوده است. نتایج این تضاد که تردید دربارهٔ اهمیت عشایر و آغاز سیاست‌های جدید در قبال آنان را در ایران مدرن در پی داشت، بخصوص در دو دههٔ سلطنت رضاشاه که چارچوب الگوهای تفکر ملی‌گرایان نیز بیش از هر زمان دیگری سفت و سخت بود، به درگیری‌های شدیدی منجر شد. بازنگری و تجدیدنظر در رابطه عشایر و دولت در دهه‌های بعد، یعنی دوران اصلاحات ارضی و سپس انقلاب، موجب تحول این روند گشت.

صوراسرافیل در تبعید: تعریف مدرن از سلطنت در ایران

پردیس مینوچهر^۲

پس از بمباردمان مجلس، در ژوئن ۱۹۰۸، چندین تن از مشروطه‌خواهان - به غیر از آنانی که دستگیر و شکنجه شدند - وادار به ترک ایران گشتند. یکی از آن گروه‌های اثرگذار مشروطه‌خواهانی بودند که در ایوردن^۳ سوئیس به انتشار روزنامهٔ صوراسرافیل ادامه دادند و به مخالفت صریح با محمد علی شاه قاجار برخاستند. این مقاله به مطالعهٔ شیوه‌ها و مفاهیمی می‌پردازد که در نوشته‌های این مشروطه‌خواهان، قدرت بی‌چون و چرای سلطنت در دوران محمد علی شاه و پیش از وی را زیر سؤال برد، همچنین چگونگی ارائهٔ تعریفی نوین از نهاد سلطنت را در مطالب این دوره از صوراسرافیل مورد بررسی قرار می‌دهد. شگفت آنکه موقعیت حاشیه‌ای این مشروطه‌خواهان تبعیدی که کیلومترها دورتر از مرزهای ایران؛ در اروپا، قلم می‌زدند، مانع از آن نشد که دیدگاه‌های ایشان در شکل‌گیری فرهنگ سیاسی آیندهٔ ایران اثرگذار باشد.

أَرْكَوُازِي وَ بُوَيَالِ اَوْ: يَك شَعْر مَرثِيه فِيلِي اَز بِيستِيكو

مصطفی دهقان

مطالعهٔ ادبیات جنوب کردستان همواره تحت تأثیر نمایی دو وجهی قرار داشته؛ این

1. Modernization
3. Yverdon

2. Pardis Minucheher

● دکتر محمد علی همایون کاتوزیان، سردبیر نشریه Iranian Studies

۱۶۳

ادبیات دز بیشتر موارد - اگر نگوییم همیشه - کاملاً در متن روابط با ایران از یک سو و عراق از سوی دیگر مورد توجه واقع شده که در قرن هجده و نوزده میلادی شامل مناطق کردنشین بوده‌اند. مسلماً ایران بر نواحی جنوبی کردستان نفوذ داشته و بنا بر بررسی‌ها این تنها عامل مؤثر بر لهجهٔ جنوبی کردی بوده، در حالی که به نظر می‌رسد در مناطق کردنشین عراق هیچ عامل اساسی برای ایجاد چنین تأثیری وجود نداشته است. در این مقاله شعر بسیار معروف «ارگوازی»، شاعر کرد اهل «پستیکو»، از نواحی کردستان جنوبی در ایران، بررسی شده؛ آوانگاری، ترجمه و شرح متن این مرثیهٔ «فیلی» نشان می‌دهد که شاعر چگونه مرگ پسرش را توصیف کرده است. با اینکه هدف اصلی از نگارش این مقاله مطالعهٔ لهجه‌شناسی بوده، چه بسا برخی اطلاعات خام موجود در آن به کار مورخین نیز بیاید.

بازتاب جنبش استقلال هند در مطبوعات ایران

آذر آهنچی

پس از پایان جنگ جهانی اول، جنبش استقلال هند بلافاصله آغاز شد و اخبار آن

بسیار مورد توجه و علاقه آن دسته از کشورهای آسیایی و اروپایی قرار گرفت که در آنها نیز جنبش‌های ملی برای رهایی از استعمار پدیدار گشته بود. چگونگی گزارش روزنامه‌های ایران از اخبار رویدادهای جنبش استقلال هند که برای ایرانیان منبع خبری مهمی در این باره به شمار می‌آمد، موضوع مورد توجه این مقاله است. گزارش انواع نشریات ایرانی متعلق به طیف وسیعی از گروه‌های مختلف سیاسی، از لحاظ میزان دقت در بازتاب رویدادها و کیفیت تحلیل‌ها از وقایعی که در کشور هند روی می‌داد، مورد بررسی قرار گرفته است؛ با وجودی که آنان امکانات چندانی برای کسب اخبار نداشتند و اطلاعاتشان درباره هند محدود بود، مطالبی که در این روزنامه‌ها نوشته شده حاکی از آن است که جنبش استقلال هند برای رهایی از استعمار، مورد توجه عامه مردم ایران بوده است و ایشان آن را نقطه امیدی برای سرمشق گرفتن سایر ملت‌های آسیایی، برای رهایی از تسلط بیگانگان، تلقی می‌کرده‌اند.

مأموریت ارتش روسیه و پیدایش بریگاد قزاق^۱ در ایران: ۱۸۷۹ - ۱۸۹۴
اوزی رَبی^۲ و نوگزَر تِر - اوگانوف^۳

طی قرن نوزدهم، در دوزان قاجاریه (۱۷۹۷ - ۱۹۲۵)، ایران شروع به ایجاد ارتش دائم نمود، مأموریت آموزش و سرپرستی آن را ارتش‌های متخصص اروپایی به عهده گرفتند. تلاش‌های مداوم در اصلاح و اروپایی کردن ارتش ایران زمانی به اوج خود رسید که بریگاد قزاق (۱۸۷۹ - ۱۹۲۱) به وسیله ارتش روسیه ایجاد شد. موضوعی که این مقاله بر آن تمرکز دارد، خاستگاه و پیدایش بریگاد قزاق و همچنین چگونگی بهره‌گیری روسیه از برخی تجربیات ناموفق کشورهای اروپایی در ایران است. در این پژوهش به پیدایش بریگاد قزاق که در آغاز با ثبات چندانی همراه نبود، به اختصار پرداخته شده و سپس چالش‌هایی که بریگاد قزاق بین سال‌های ۱۸۹۷ تا ۱۸۹۴ با آن مواجه بوده و در نهایت آن را تا مرز فروپاشی پیش برده، مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات ارائه شده برگرفته از آرشیوهای تحقیقاتی روسیه همراه با ضمانتی از منابع اولیه زبان روسی و سایر منابع وابسته است تا به ارزیابی جدیدی از خاستگاه تاریخی بریگاد قزاق در ایران دست یابد و با توصیفی همه جانبه از آن به نتیجه‌گیری درباره تحولات سیاسی منطقه در آن برهه زمانی بپردازد.

1. Cossack Brigade

2. Uzi Rabi

3. Nugzar Ter-Oganov

RAM B. REGAVIM	Haggai Ram, <i>Likro Iran Be-Israel: Ha-Atzmi Ve-Haacher, Dat U-Modernity</i> [To Read Iran in Israel: The Self and the Other. Religion and Modernity]	510
DENIS HERMANN	Mohammad Ali Chelungar, ed., <i>Majm'eh-ye Maqalat-e Hamayesh-e Isfahan, Mashruteh-ye Asil-e Irani</i>	514
MARIA E. SUBTELNY	Renate Würsch, <i>Nizami's Schatzkammer der Geheimnisse: Eine Untersuchung zu "Mahzan ul-asrar"</i> [Nizami's Treasury of Secrets: A Study of Mahzan ul-asrar]	518
ALIAKBAR JAFARI	Shahram Khosravi, <i>Young and Defiant in Tehran</i>	521
BARBARA STOECKER-PARNIAN	Ralf Käuz, <i>Politik und Handel zwischen Ming und Timuriden: China, Iran und Zentralasien im Spätmittelalter</i>	524

Iranian Studies

Journal of the International Society for Iranian Studies

EDITOR

Homa Katouzian, *University of Oxford, UK*

ASSISTANT EDITORS

Dominic Brookshaw, *University of Manchester, UK*

Hossein Shahidi, *American University of Beirut, Lebanon*

BOOK REVIEW EDITORS

Roham Alvandi (History), *University of Oxford, UK*

Cyrus Shayegh (Social Science), *American University of Beirut, Lebanon*

Rivanne Sandler (Literature and Culture), *University of Toronto, Canada*

CONTENTS

ARTICLES

- STEPHANIE CRONIN *Re-Interpreting Modern Iran: Tribe and State in the Twentieth Century* 357
- PARDIS MINUCHEHER *Sur-i-Israfil in Exile: Modern Definitions of Monarchy* 389
- MUSTAFA DEHQAN *Arkamāzī and His Bawcya]: A Feyli Elegiac Verse from Pistiku* 409
- AZAR AHANCI *Reflections of the Indian Independence Movement in the Iranian Press* 423
- UZI RABI AND NUGZAR TER-OGANOV *The Russian Military Mission and the Birth of the Persian Cossack Brigade: 1879-1894* 445
- STEFAN SCHÜTTE *Informal (In)security in Urban Afghanistan* 465

REVIEWS

- FARIBA ADELKHAH *Arang Keshavarzian, Bazaar and State in Iran: The Politics of the Tehran Marketplace* 493
- BERT G. FRAGNER *Homa Katouzian, Iranian History and Politics: The Dialectic of State and Society* 499
- FARZIN VEJDANI *Afshin Marāshi, Nationalizing Iran: Culture, Power, and the State, 1870-1940* 502
- SHAHIN GERAMI *Hamideh Sedghi, Women and Politics in Iran: Veiling, Unveiling, and Reveiling* 506
- ROUZBEH PARSI *Marsha Pripstein Posusney and Michele Penner Angrist, eds, Authoritarianism in the Middle East: Regimes and Resistance* 507

فقر و ناامنی در شهرهای افغانستان در وضعیتی «بی شکل» گره خورده است. مفهوم بی شکل برای توصیف وضعیتی به کار می رود که در آن نیازها و فعالیت های ضروری روزمره مانند کار، مسکن و امنیت اجتماعی مورد حمایت قوانین و استانداردها نباشد. گرفتار شدن در آوج چنین وضعیت بی شکلی افغان های شهرنشین را عمیقاً دچار احساس ناامنی کرده است. آنچه در این مقاله به آن پرداخته شده درباره رشد بی سابقه و روزافزون شهرها همزمان با گسترش ناامنی معیشتی و نیز خطرات و زیان هایی است که در شرایطی بی شکل، زندگی روزمره این شهرنشینان را تهدید می کند. مفهوم «رژیم های امنیتی بی شکل»^۳ از لحاظ نظری شیوه ای است. برای درک مصادیق بی شکلی و ارتباط آن با فقر در افغانستان. شناسایی ویژگی های مختلف «رژیم امنیتی بی شکل» و کارکردهای خاص هر یک در زندگی شهری افغانستان، حاصل اطلاعاتی است که از طریق تجربیات گسترده در تحقیق میدانی به دست آمده است. مطالب مطرح شده بیشتر به شهر کابل، پایتخت افغانستان، می پردازد و همراه با آن شواهدی در سایر مناطق شهری افغانستان نیز اشاره شده است.

- عناوین فارسی کتاب هایی که مورد نقد و بررسی قرار گرفته اند از این قرار است:
- آرنگ کشاورزیان؛ بازار و دولت در ایران: سیاست های تهران درباره مراکز دادوستد، کمبریج: انتشارات دانشگاه کمبریج، ۲۰۰۷
 - همایون کاتوزیان؛ تاریخ و سیاست ایرانیان: دیالکتیک دولت و جامعه، لندن و نیویورک، روتلج، ۲۰۰۷
 - افشین مرعشی؛ ملی کردن ایران: فرهنگ، قدرت و دولت ۱۸۷۰ - ۱۹۴۰، واشنگتن، انتشارات دانشگاه واشنگتن، ۲۰۰۸
 - حمیده صدیقی؛ زنان و سیاست در ایران: پوشیده، بی پرده، و بیدارباش، کمبریج، انتشارات دانشگاه، ۲۰۰۷
 - مارشا پرپیستن و میشل پتر آنگریست و دیگران؛ اقتدارگرایی در خاورمیانه: رژیم ها و مقاومت، بودلر، لاین رایتر، ۲۰۰۵

۱. Informal: معادل بی شکل براساس مفهوم مطرح شده در مقاله انتخاب شده است. م.

2. Stetan Shütte

3. Informal Security Regimes

- هاگای رام؛ ایران را در اسرائیل بخوانید: خود و دیگران: دین و مدرنیته، تل آویو،
هاکیپوتس همچند، ۲۰۰۶
- محمد علی چلنگر و دیگران؛ مشروطه اصیل ایرانی؛ مجموعه مقالات همایش اصفهان،
اصفهان: سازمان فرهنگی و تفریحی شهرداری اصفهان، ۲۰۰۶
- رنات وورش؛ گنجینه اسرار نظامی: مطالعه‌ای در مخزن الاسرار [به زبان آلمانی]، جلد
۲۱، ویسبادن: رایشرت، ۲۰۰۵
- شهرام خسروی؛ جوان و جسور در تهران، فیلادلفیا، انتشارات دانشگاه پنسیلوانیا،
۲۰۰۸

منتشر شد :

رمان تاریخی

گنورگ لوکاچ

ترجمه امید مهرگان

نشر ثالث - خیابان کریمخان زند - بین ایرانشهر و ماهشهر - پلاک ۱۴۸

تلفن ۷-۸۸۳۲۵۳۷۶